

Där Olagus spelte på psalmodikon

Rika samlingar vänta på museum i Landvetter

I Landvetter planeras ett hembygdsmuseum, och detta skall till att börja med väsentligast bestå av den rika samling, som grosshandlare C. W. Lindegren förklarar sig vilja ställa till kommunens förfogande. I den samlingen finns det en del verkliga läckerbitar, och det kan utan tvekan sägas, att hr Lindegren nedlagt ett mycket värdefullt arbete på hopsamlandet av de förnämliga klenoderna. Samlandet har varit rätt vanskligt ibland. Vid ett tillfälle har ett föremål gått via många mellanhänder från ursprunglige ägaren i Landvetter till Göteborgs museum, som emellertid ansett att gamla kulturföremål bäst av allt passa i sitt naturliga sammanhang, varför hr Lindegren fått köpa tillbaka den sak det varit fråga om.

Föremålen förvaras f. n., i väntan på att Landvetters kommun skall skaffa lokal till museet, i en av grosshandlare Lindegrens två Slambygårdar, i ett hus, som enligt påstående i samhället skall vara Landvetters avgjort äldsta med tvåhundra år på nacken.

Gamla bygdekulturhistoriska föremål stöter man på redan i nedre förstugan. I samlingen på undre botten finner man nästan uteslutande redskap, som ha haft med åkerbruket eller boskapsskötseln att göra. Där nu grannen som arrendator arbetar med alla sina moderna redskap, där körde en gång på 1700-talet Anders och Olagus, de två bröder som genom sitt arvsskifte delade upp gården i två med gamla hemmagjorda träharvar. Åkerns brukare av i dag gå till Landvetters järnhandel och köpa sig en gödselgrepe av skinande vacker metall — Anders och Olagus sutto inne på vinterkvällarna och gjorde själva en av trä. Det fanns ingen järnväg på den tiden. Timret från skogsavverkningen måste flottas på Landvettersjön.

Det var på den tiden då man ännu hörde vargen yla i markerna. Allt det där är nu förbi — enligt vad det påstås dödade 1868 den siste vargen en ko i Landvetter — men som ett minne av oron för boskapen och jaktäventyren ligger det på gamla Slamby gård tillsammans med de ovan omtalade redskapen ett vargspjut, som förmodligen får dateras till 16- eller 17- hundratalet. När det gick vargaskall i byn drog man ut med spjutet i ena handen och den lilla brännvinskaggen i den andra. Så utrustad var man inte rädd vare sig för vargen eller skogens alla onda makter.

Slambys skogsområde ligger mitt över sjön, och därför var det veritabla små expeditioner som utrustades när Anders och Olagus skulle över och titta på grönskan och kanske hugga några träd. Brännvinskaggen kom naturligtvis fram igen, och till detta kom också en "matatina", där smör, bröd och annan skaffning stoppades ned. För säkerhets skull kanske man också tog med sig ljusterspjutet för att få litet fisk i sjön — på den tiden hade ännu inte ljusteringsförbudet blivit en realitet. Som en valharpunerare stod då Anders i fören på den lilla båten, vaken, säker på hand och uppmärksam. Det ljusteringsspjut han använde finns nu på vinden i Slamby gamla gård.

Man behöver inte ha någon starkare fantasi för att känna sig förflyttad till fädernas tider, när man vandrar här bland gamla föremål, som ännu inte fått museilokalernas etiketterade stelhet över sig. Man känner doften från medicinalväxterna i taket, står med en mössa till en nationaldräkt i hand och lutar sig över kistan med en päls, som gjorts av skinn från gårdens egna får och hemmavävt tyg, och

plötsligt hör man ljudet från kvarnstenar, som någon sitter i gång någonstans i huset — är det då så underligt att man tappar tidsbegreppen, känner leda vid tanken inför den långa hästskjutsen in till Göteborg och med bitterhet tänker på det löjlige i att man alltid skall behöva vänta så länge vid stadstullen nu för tiden? Eller börjar undra om inte Olagus snart skall komma in och låta tonerna från kammarens psalmodikon sprött klinga ut genom rummen.

Men det är andra tider nu. Genom fönstren hörs dånet från Landvetterbussen, och Olagus psalmodikon är betänkligt dammigt efter att ha stått tyst och orört de senaste 25 åren. Då gnällde det emellertid som i sina storhetsdagar, medan ännu den siste gårdsägaren av släkten Olausson bodde här, August Olausson med systemen Lotta. Då kommo allt fortfarande en hel del av de gamla redskapen till sin rätt, och i varje fall i Augusts ungdom var det så, att brudsadeln och brudparens triumftåg till häst ännu voro realiteter, som man måste ta all hänsyn till.

Det var också August, som ömt vårdade allt det gamla och som med glädje sålde gården till grosshandlare Lindegren, vilken han kände som en man av samma pietetsfulla kynne som han själv. Och så har det kommit sig, att alla postillorna och de juridiska handböckerna, stallyktorna med antikglaset, sekretären, som inte går att öppna, men som kanske gömmer på någon dyrbarhet, vävstolen, spinnrocken och bandvävstolen, harskramlan från forna tiders hektiska harjakter, agntinnan för småmört, baktrågen och handslöjdredskapen gömts kvar åt eftervärlden och nu skola överlåtas till ett museum.

Det är för den besökande lekmannen naturligtvis svårt att avgöra föremålens egentliga realvärde som kulturhistoriskt gods, och likaledes är det svårt att datera klenoderna. Men en och annan notering på ett föremål ger alla fall en aning om vilka tider det rör sig om: i botten på en osttina står till exempel "ANNO 1766", och något som tydligen skall föreställa Marie. Vem skön Marie var, är inte lätt att veta, men upplysningen att hon fick tinar jämmt 100 år innan grosshandlare Lindegren föddes, ger onekligen perspektiv åt det hela.

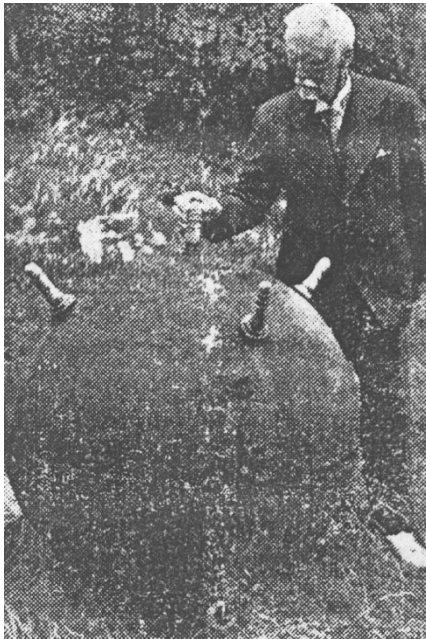
Det finns emellertid inte endast hembygdsföremål i Slamby, vid ingången till huset ligger nämligen en stor rund hornmina, som tyskarna en gång under förra kriget lade ut och som sedan drev på land uppe vid Kosteröarna, där grosshandlare Lindegren fann den. Vid Kosteröarna har också ett annat stort föremål hittats, som tilldrar sig ens uppmärksamhet med ens man kommer in i huset — det är ett stort rostigt metallföremål, som mest av allt liknar en värmepanna, men som i själva verket är en mina av engelsk modell, också den från förra världskriget. Även andra slags krigsminnen finns det gott om. I övre våningen hittas sålunda en hel kollektion tyska papperssedlar från förra efterkrigsperioden — lägre »växelmynt» än miljoner hänga där inte. På en bänk ligger rostiga handgranatshylsor och delar av gamla kanonprojektiler, funna på tyska slagfält under hr Lindegrens många resor. En stor samling mineralier påminner också om grosshandlarens reslusta — bl.a. finner man där ett par bitar svavelslag från Vesuvius. Uppstoppade fåglar i ett skåp förråda att husets ägare i åtminstone yngre dagar var en intresserad jägare.

På tal om Slamby gård, torde det finnas andra gamla gårdar i Landvetter som äro värda att undersökas i samband med planerna på ett hembygdsmuseum, skriver en insändare och nämner t.ex. Gökskullagården, Helgered, Herkeshult m.fl.

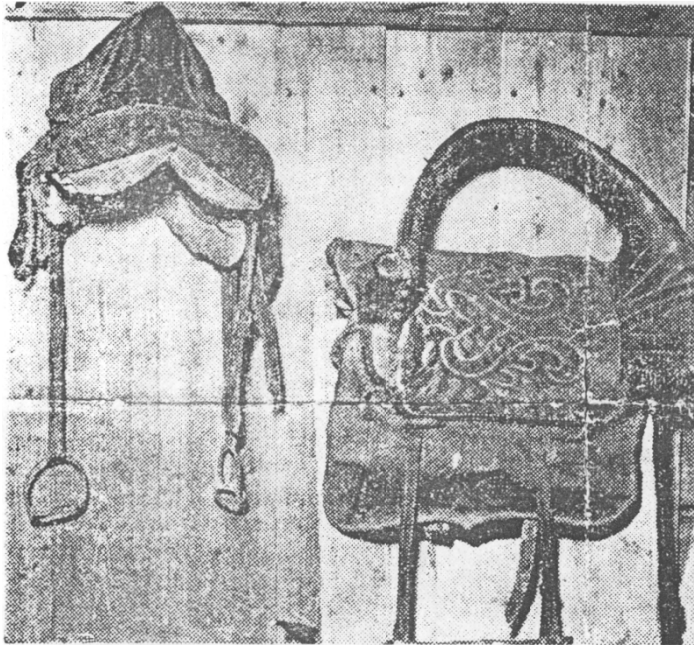
Roddy

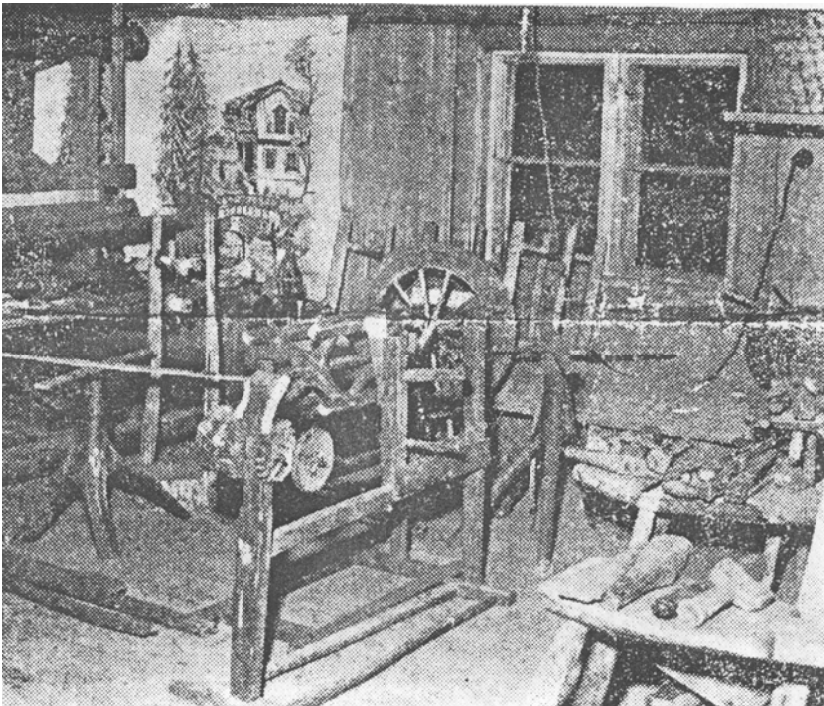
Den väg som en gång var Landvetterbornas förbindelseväg med Göteborg. Det var på den tiden då bönderna söpo mycket, och många nätter hände det att en häst och en kärra kom vägen fram i full fart. Då hade bonden varit inne i stan och festat om lite och nu av goda vänner surrats fast på kärran, medan hästen fick finna vägen hem själv.

Grosshandlare Lindegren i Landvetter utanför Slamby gård, där han har samlat alla de kulturhistoriskt värdefulla föremål, som skola skänkas till ett planerat hembygdsmuseum i Landvetter. Vid ingången till huset en tysk hornmina från förra världskriget.

Brudparets sadlar, gamla granna klenoder.

En grupp med spinnrock och vävstol i stora rummet i övre våningen.

Grosshandlare Lindegren betraktar ett vargspjut.

ur Göteborgs-Tidningen
Måndag 27 augusti 1945